

kratska stranka. Ker ni ne stanovska ne verska stranka, ne sme skrbeti v prvi vrsti le za kateri posamezni stan na škodo drugih. Njena velika naloga je prav v tem, da pobija stanovsko in versko nestrpnost in sovraštvo, ki ne more za celoto nič dobrega narediti. Baš v naši državi, v kateri imamo katoliške, pravoslavne in mohamedance, je velike važnosti, da se ne razvnamejo verske nestrpnosti, ki bi celoto, državo, le slabile. Pa tudi s tem, da se jugoslovenska demokratska stranka ne zavzema samo za en stan, nego štiti koristi vsakega stanu, izvršuje v največji meri državno nalogo. Ako se posreči tej stranki, v kateri so zastopniki vseh stanov, plemen in veroizpovedanj, da se ublažijo nasprotstva med posameznimi stanovi, plemeni in veroizpovedanji, doseže nekaj tako velikega in važnega, da se bo moral vsakdo čuditi in priznavati njene zasluge. Zato pa je dolžnost vsakega poštenega, vestnega človeka, ki mu je kaj za našo državo, da dela z vsemi svojimi močmi za uresničenje teh nalog. Vsak razsoden človek lahko uvidi in vsakdanja izkušnja ga uči, da je v slogi, v skupnem delu moč in uspeh. Ako vsak na stran vleče, ali mesto da bi se sam poprijel dela, še druge od dela odgovarja ali jih ovira, se ne more iz tega nič dobrega roditi.

Program Jugoslovenske demokratske stranke.

O programu Jugoslovenske demokratske stranke je na seji izvrševalnega njenega odbora dne 21. oktobra obširno govoril dr. G. Žerjav. Navajamo najvažnejše misli iz njegovega govora.

Zahtevamo pred vsem edinstvenost države. Zlasti Slovenci smo po svoji zemljepisni legi, obdani od dveh sosedov, ki le prežita na naše ozemlje, v prvi vrsti navezani na močno državo, ki nas bo ne le hotela, ampak tudi morala ščititi.

S sedanjou upravo seveda nismo zadovoljni. Državno upravo je treba izdatno dekoncentrirati, t. j. razbremeniti osrednjo upravo in urediti samoupravo občin, okrajev in pokrajin. Ta samouprava bodi v skladu z osrednjo vlado pred vsem gospodarska, da bo ljudstvo imelo od nje korist. Naj pa se v samoupravi ne uganja brezplodna politika, ki le ovira gospodarski razvoj.

Šolstvo naj se enakomerno razvije in gre na breme države. Šola vrši vzgojo otrok brez strankarske politike.

Splošna brambena dolžnost se naj omeji na najmanjše število vojske. Vojska naj se zenači, pri tem pa obzirno postopa, oziraje se na dosedanje razlike pri vojaštvu.

Uradništvo bodi nezavisno od političnih strank ter vrši nepristanski in vestno svoje delo za državne koristi. Bodi pa pri tem gmotno osigurano, da more vršiti svoje veliko delo.

Vsi delujoči sloji naj se po svoji stroki družijo v skupine, v katerih bodo skrbeli za razvoj in uspeh svoje stroke in ki bodo po strokovnih svetih v oporo in kontrolo osrednjih in pokrajinskih uradov.

Zasebna lastnina naj bo zaščiščena. Občekoristna podjetja pa se naj podržavijo in socializirajo, ako je pričakovati istega uspeha.

V ustavo se sprejmi pravica do dela z vzajemnim zavarovanjem za bolezen, starost in nezgode. Pravici do dela pa odgovarja dolžnost do dela, ker le s primernim delom se bomo mogli gospodarsko okrepiti.

Agarna reforma se naj do konca izvede. Naj pa se nastopi tudi proti razdrobitvi kmetijskih posestev, ker tvori baš solidno kmetijsko prebivalstvo temelj naše države.

Razmerje do cerkve naj ostane dobro, versko prepričanje se mora spoštovati, pa naj bo katoliškega, pravoslavnega ali mohamedanskega veroizpovedanja.

Proti zlorabi vere v strankarsko politične namene pa mora strankarska nastopiti,

V zunanji politiki hoče stranka priporočati, da se Jugoslavija zanašaj pred vsem na lastno moč. Gojiti moramo stike z vsemi slovanskimi rodovi, zlasti s Čehi.

Za neodrešene rojake moramo neprestano skrbeti. Narod mora priti do zavesti, da more Jugoslavija biti srečna šele, ko bo ves narod združen.

V notranji politiki hoče JDS obrniti glavno skrb finančnemu vprašanju. Dosedanje uravnavanje je povzročilo mnogo razburjenja in nezadovoljnosti. Krivo je temu slabo gospodarsko stanje, veliki dolgovi in izdatki, pa mali dohodki. Krive so pa tudi vlade, ki ne postopajo pri reševanju enotno in smotrno, nego se celo pobijajo. Pri rešitvi finančnega vprašanja je treba v večji meri izrabiti naše naravne zaklade, uvesti varčno gospodarstvo in odpraviti nerednosti pri finančni upravi.

Jugoslovenska demokratska stranka je že marsikaj dosegla v prid države in prebivalstva. Hoče po tej poti nadaljevati svoje delo in napeti vse svoje moči, da se vsaj najvažnejše zadeve rešijo zadovoljivo za naš narod.

Našemu kmetu treba pred vsem cenene obleke, obutve, razsvetljave, orodij, gnojil in galice. Zavarovati ga je treba za starost in bolezen.

Našemu obrtniku je treba rešiti delavni čas, preustrojiti njegovo stanovsko zastopstvo in ga podpreti v dobavi surovin in kredita.

Pri trgovcih je treba odpraviti razne ovire, s katerimi se ima boriti pri kupčiji.

Mestni sloji vzdihujejo pod težko prehrano in pomanjkanjem stanovanj.

Pri vsem svojem delovanju pa hoče Jugoslovenska stranke omiliti razredne in stanovske boje.

Gospodarstvo.

Trošarine prosto kuhanje žganja.

Listi so prinesli vest, da se počenski od 20. septembra v Sloveniji in ostalih novoosvojenih pokrajinah ne bo več plačevala trošarina od tistega žganja, ki se bo kuhalo iz lastnih pridelkov in v lastno uporabo. Te ugodnosti pa ne bodo uživali razni lastniki žganjaren, ki razentega trgujejo z žganjem in drugimi alkoholnimi tekočinami.

V pojasnilo hočemo navesti določbo, ki pravi: 1. Dobo 24 ur je dovoljeno le tistemu kuhati žganje, katerega žgalni kotel drži 80 litrov ali manj; to pa le tedaj, ako se kuha žganje iz koščicastega sadja (izvzemši trnolice); kratko povedano: ako pri hiši ni več kakor pet članov družine, in ako se kuha vino, vinske drože, vinski ali sadni mošt, grozdje ali medica, vse to v kotlu, ki drži k večjemu 80 litrov, je to kuhanje žganja trošarine ali davka prosto.

Kdor bi kahal žganje iz drnulj, trnolic, šipkovih jagod, jabolk, hrušek in ostalega pečkastega sadja, jagod, malin, robidnic itd. ter koreninic in nestisnjenih vinskih tropin, zamore to storiti v še enkrat tako dolgi dobi, t. j. 48 ur. Za kuhanje žganja iz stisnjene pečkastega sadja (tropin) se določi trikrat tako dolga doba, torej trikrat 24 je 72 ur. Za kotle, ki držijo več kakor 80 litrov se določi razmeroma krajša doba.

Članom rodbine oziroma družine so prištevati le oni rodbinski člani in posli, ki so dovršili 12. leto in so v dotični hiši na hrani in stanovanju.

Za trošarine prosto kuhanje žganja si mora vsakdo preskrbeti dva izvoda prijavnega in preglednega lista, katera je treba v rubrikah 1 do 8 pravilno izpolniti; v rubriki 9 pa mora občinski predstojnik potrditi resničnost napovedanih podatkov ter pripomniti, da ni proti dovolitvi trošarine prostega kuhanja nikakih zadržkov. Z obema polama se

je prijaviti pri pristojnem oddelku finančne straže, kjer se mu bo določila doba trošarine prostega kuhanja.

Kuhati se mora, ako je to odobreno, nepretrogoma po dnevu in noči in brezpogojno samo v določenem času. Kuhati se sme samo v pripravljenem kotlu. V hiši, kjer se žganje kuha, se ne sme nahajati nobena druga žgalna priprava in nobena zaloga tuje alkoholne tekočine.

Kdor bi hotel prodati gotovi del žganja, katerega je kahal trošarine prosto za domačo potrebo, mora to javiti pristojnemu oddelku finančne straže ter plačati pri svojem uradu trošarino za tisti del, ki ga želi prodati. Prekuhanega žganja ni prepovedano, a se mora istotako javiti oddelku finančne straže.

Dosedaj v Sloveniji veljavni predpisi o davka prostem kuhanju žganja stopijo iz veljave. Pred 20. septembrom izdana dovoljenja za davka prosto žganjekuho torej niso več veljavna in se izdajo od tega dneva naprej dovoljenja edinole po določbah nove naredbe.

Opozarjamo svoje čitatelje, da so v novi naredbi predvidene visoke denarne globe za tiste, ki bi jo kršili, vsled tega se naj natančno ravnaajo po izdanih predpisih.

Tiskovine naj naročijo županstva skupno pri gospodarskem uradu delegacije ministrstva financ v Ljubljani. Cena I poli (dva lista) znaša 1 K. To radi tega, ker jih morajo prijavniki prinesiti deloma izpolnjene in potrjene od občinskega urada k oddelkom finanč. straže.

* * *

Pazimo na letošnja vina! Letošnja bratva se je izvršila večinoma v izredno toplem vremenu. Toplomer je kazal v času od 20. do 30. septembra okrog 20–25 stopinj C. Zato je vino že vrelo takorekoč „v puti.“ Kdor je bral dva dni na eno prešo, bo potrdil dejstvo, da je prejšnji dan nabrano grozdje zavrelo v košu. Zato bo letošnje vino tudi hitro odvrelo, ker so dani vsi pogoji. Treba bo, da se vino takoj po končanem burnem vretju dopolni in da pazimo, da ne pride preveč z zrakom v dotiko. Izkušnja in raziskovanja namreč kažejo, da so v takih slučajih tudi kislovne bakterije v moči in da začnejo takoj po vretju razkrajati alkohol, posebno kjer ni na razpolago potrebnih priprav za vrenje mošta. S pravilnim dopolnjevanjem se bomo tudi obvarovali pred „visoko barvo“ vina. Leta 1917 je mošt kazal iste stopnje sladkorja, toda brali smo dokaj pozneje in pri dokaj nižji toploti. Letos bo tudi glede pretoka drugi „termin“, kakor navadno.

Vinske cene rastejo od tedna do tedna. Pod 16 K se že težko kupi; za dobra in pozna brana vina se plačuje že do 20 K; za sorte pa celo do 24 kron. Vzrok tem vinskim cenam so: ogromni pridelovalni stroški za blago, prazne kleti, pičla bratva, izvrstna kakovost.

Produkte, ki so oproščeni uvozne carine, našteva Uradni list št. 117. Taki produkti so n. pr. razni stroji, nafta, bencin, premog, kemikalije, stavbni in tiskarski material itd.

Pivo iz Češkoslovaške bo težko tekmovalo z našim domačim, ker bo češkoslovaška vlada naložila na izvoz piva 48 do 50 češkoslovaških kron na hektoliter izvozne takse.

Nova tovarna. V Rimskih toplicah se je ustanovila tovarna za podpetnike in druge lesne izdelke. Poslovodje družbe so: H. Falter, graščak v Jurkloštru, dr. A. Božič, odvetnik v Celju in inženjer Artur Hochstädter.

Za hitro zacarinjenje blaga, ki prihaja preko Maribora k nam, se je ustanovila posebna komisija iz članov prometnega ministrstva in carinarskega ravnateljstva.

Radikalno-kierikalna vlada in trupen fižol. Protić-Koroščeva vlada je svoječasno naročila iz Indije 200 vagonov fižola in graha. Posiljatev se je tako popolnoma izpridila, da je bil fižol nevaren zdravju. To je vlada dobro vedela, a kljub temu je fižol prodala zagrebškemu trgovcu kot dobro blago za 2,300.000 kron. Sedaj teče tožba proti vladi.

Oblačilno blago iz Poljske. Ker je upati, da se kmalu konča vojna med Poljsko in Rusijo, smemo pričakovati, da dobimo oblačilno blago iz poljskih tvornic, in sicer bi bilo to blago vsled nizkega kurza poljske marke ceneje, kakor ga dobivamo iz Italije in Češkoslovaške. En meter sukna iz Poljske bi veljal pri nas 300 do 400 kron.

Volilno gibanje.

Jugoslovenska demokratska stranka priredi čez 14 dni v Ptuj volilni shod. Na shod pride dr. Kukovec, Rebek in še tretji poročevalec.

Kompromis Samostojne kmetijske stranke ni uspel. SKS se je obrnila do drugih strank, da bi se pri volitvah zedinili za skupne kandidate. To pa ji ni uspelo. O klerikalni stranki itak ni bilo pričakovati, da bi se družila s kom, ker bi rada sama gospodovala, demokratska stranka pa ni mogla sprejeti vseh zahtev.

JDS za kmete. JDS je na svojem glavnem zborovanju uvaževala, da je največ prebivalstva kmetijskega (75%). Zato se je pri imenovanju poslaniških kandidatov na to ozirala in jih imenovala primerno število.

Program SKS se ne razlikuje bistveno od programa JDS, razen da družbi JDS v sebi vse sloje, SKS pa se omejuje na kmetijski stan. Ker pa je za reševanje državnih vprašanj potrebno velikih strank, je pričakovati, da bosta stranki pri teh vprašanjih enotno nastopili in se v doglednem času strnili v enotno stranko.

Ali je razumništvo potrebno? Sedanja doba ni kaj naklonjena razumništvu, krogom, ki delajo z glavo. Je preveliko skrbi za vsakdanje telesne potrebščine. Vendar kakor ne more biti telo brez glave, ki misli in vodi, tako tudi nobena stranka ne more biti brez duševnih voditeljev. In če se tudi posamezniki lahko z zasebno izobrazbo povzpno do visoke izobrazbenosti, ostane kljub temu resnica, da se razumnost bistri zlasti po šolah. Zato zahteva naš volilni zakon, da mora vsaj četrtina poslaniških kandidatov biti iz oseb, ki so dovršile kako visoko šolo.

Ali je JDS proti duhovščini? Nikakor! Hoče le, da ne imej duhovnik v posvetnih, političnih stvareh nikakih večjih pravic od drugih državljanov. Saj morajo drugi stanovi enako delati za državo in prenašati njena bremena, zato opravičeno zahtevajo, da imajo tudi enake pravice.

Volišča. Glavni odbor v Beogradu je v začetku tega tedna končal glavno preddelelo za volitve ter določil v posameznih volilnih okrajih volišča in predsednike volilnih komisij. V Ljubljani je 14 volišč, v ostali Krajski 196, v našem mariborskem volilnem okrožju pa 260.

Glavni volilni odbor v Mariboru. Za predsednika našega volilnega odbora je izžreban Sava Cepovič, sodnik velikega sodišča v Podgorici; za člana pa Tomaž Cajnkar, predsednik okrožnega sodišča v Mariboru.

Kandidati klerikalne stranke na Štajerskem so: 1. Ivan Roškar, posestnik v St. Jurju v Slov. Goricah kot nosilec liste. 2. Karel Černej, mlinar v Framu. Dalje Anton Meško, posestnik v Lahojncih, Fran Pišek iz Orehove vasi, nadrevizor Pušenjak, urednik Fran Žebot. Kvalificirani kandidati so: dr. Korošec, dr. Hohnjec, dr. Jankovič, dr. Leskovar in dr. Ogrizek.

Sv. Marko niže Ptuja. Kakor povsod, se je tudi pri nas pričel političen boj. Dne 17. oktobra 1920 je imela „Samostojna kmetijska zveza“ shod v Bukovcih fara sv. Marko. K temu sta prišla tudi dva župnikova apostola, kjer sta hotela s svojo bistroumnostjo pred-ujati. O prvem apostolu bodi za sedaj povedano, da je bil strasten liberal. Ker pa mu je častita stranka navesila razna častna mesta in si sedaj mogoče domišljuje, da bo kandidat, minister, polagoma graščak, mi kmetje pa plačevali, izpolnjuje izvrstno apostolsko delo kot klerikalec. Drugemu ne zame-

rino toliko, ker je že od nekdaj klerikalec, seveda zato, da bi postal oziroma je že gospod, ki se pred ljudstvom širokousti, pred župnikom pa se mu hlačice tresajo. Pač pa mu svetujemo kot cerkvenemu ključarju, da bi skrbel za popravilo v cerkvi in pogledal župnikove račune. Samostojna pa bo brez apostolov delovala naprej, ker mi kmetje ne maramo podrepanih ministrov. Ob priliki zopet kaj povemo o markovskih ministrih.

Dopisi.

Urad Državne zaščite dece in mladine v Mariboru se je preselil iz Koroške ceste št. 1 v Strossmajerjevo ulico št. 26 (Deško zavetišče).

Javite se za stenografski kurz. G. prof. Alič bo podučeval stenografijo dvakrat ob večerih v tednu. Predpogoj vsega pisarniškega poslovanja je poleg stsojepisja stenografija. Za vsakogar je velike gnotne koristi, ako zna dobro stenografirati. Tozadevni razgovor 3. novembra t. l. ob 18. (6.) uri popoldne v gimnaziji (III. razred, I. nadstropje.) Prijave sprejema uprava „Ptujskega lista.“ Javite se! Uredništvo.

Za Jugoslovansko Matico nabrala je Mervičeva Dora, učiteljica na okoliški soli v Ptujju med otroki svojega razreda 53 K. Pojdite in storite tudi druge in drugi tako! — Znesek se nahaja pri upravništvu „Ptujskega lista.“

Kako se dela. Slovenski uradnik v Ptujju prosi pri neki nemški rodbini za sobo, a je ne dobi, češ da jo rabijo za sebe. Kako utemeljen je ta izgovor, se spozna iz dejstva, da ima dotična rodbina 5 ali 6 sob, šteje pa 2 (piši in reci: dva) člana. Nekaj tednov pozneje je pri isti rodbini dobil nemški odvetniški kandidat dve sobi. Ko je ta odšel, je Slovenec še enkrat vprašal in dobil isti odgovor, ko prvič. Pa naj še kdo reče, da nemško prebivalstvo Ptujja in bližje okolice ne dela pasivne resistence glede stanovanj za državne uslužbenice!

Da se omogoči otvoritev mestnega gledališča v Ptujju z rednimi tedenskimi gostovanji mariborskega narodnega gledališča, so darovali razen že izkazanih darovalcev: Industrialec Franjo Čuček 2000 K, Hranilno in posojilno društvo v Ptujju 1000 K, veletrgovec Alojzij Senčar 500 K. Velikodušnim darovalcem gre najtoplejša zahvala! Posnemajte!

Mestni kino Ptuj. V petek 29. oktobra ob 8. uri, v soboto 30. oktobra ob 8. uri, v nedeljo 31. oktobra ob 6. in ob 8. uri Boccaccio. Pikantna veseloigra v 4 dejanjih. V glavni vlogi čarobna Ica Lenkeffy. Nazaslišana krasota dekoracije. Neštevilni pikantni prizori. Velekomično! Kako se rešimo žensk?? Veseloigra. Ne zamudite krasne predstave! Mladini pod 16. let je obisk prepovedan! Ravnateljstvo Mihael Murko.

Pripravljalni odbor za dobavo elektrike v Ptujju nam poroča, da je akrenil vse potrebno za napeljavo električnega toka na progi Maribor-Varaždin. Že v teh dneh bodo izgotovljeni načrti in proračuni. Ker gre za veliko napravo, niso mogle tvrdke izgotoviti teh načrtov do konca septembra, kakor je bilo obljubljeno. Ko bodo načrti in proračuni predloženi, se bo takoj vršila seja, ki bo imela sklepati o financiranju podjetja. Zamudilo se do sedaj ni nič. Naj bo javnost prepričana, da izvrši pripravljalni odbor čim najvestnejše svojo dolžnost. O vsakem važnem ukrepu bo občinstvo točno obveščeno.

Požar. Dne 11. t. m. popoldne zgorelo je posestnici Tereziji Krof v Grajenšaku, občine Vurberg, gospodarsko poslopje z veliko množino sena in slame, ter gospodarsko orodje, oprava in koruznica. Škoda se cenil blizu 150.000 K. Zavarovano je bilo za 2880 K. Povzročitelj požara je bil 5 letni fant Jožef Korošec, ki si je zakuril tik koruznice.

Seznam telefonskih naročnikov za Maribor, Celje, Ptuj in vse manjše kraje na Koroškem, Štajerskem in v Prekmurju je izdal anončni in informačni zavod Vedež, Maribor, Gregorčičeva ulica 6. Knjižnice se naročijo di-

rektno pri zavodu ter stanejo: Pri predplačilu 1 izvod 10 K, proti povzetju 1 izvod 20 K.

Politične vesti.

Grški kralj umrl dne 25. oktobra. Ko se je l. 1917 moral odreči prestolu grški kralj Konstantin, je zasel prestol njegov drugi sin Aleksander, rojen l. 1893. Vodilni grški krogi so začeli razpravljati o nasledniku. Pojavila se je tudi misel, naj bi postala Grška republika. Ali Venizelos, ki je ustvaril sedanjo Grško in vodi njeno politiko, je odločno proti republiki, češ grški narod še ni zrel za njo. Grška naj ostane demokratska kraljevina.

Premirje med Poljaki in boljševiki se je sklenilo 18. oktobra in so bile ustavljene vojne operacije na vsej fronti.

Habsburžani na vidiku. Habsburžani bi radi prišli zopet na prestol. Na Ogrskem so resni kandidati, da jih izvolijo za svojo vladarsko hišo. Pa tudi v Avstriji imajo mnogo upa. Klerikalci so jim itak naklonjeni, razni dostojanstveniki in aristokrati pa bi zopet radi oživel v nekdanjem sijaju. Pri sedanjih volitvah pa je krščansko socialna stranka dobila večino.

Borojevičev pogreb na Dunaju, kamor so ga prepeljali iz Celovca, so izrabili vojaški in civilni dostojanstveniki, da pokažejo nekdanjo slavo cesarskih dvorjanikov in generalov. Med njimi je bil tudi zadnji predstojnik dvorne pisarne Karlove, prosluli Schager, znan po svojem sovraštvu do Slovanov.

Šušteršič se bliža! Poročajo, da se nekdanji vsemogočni vodja klerikalne stranke, ki je dosedaj v Švici deloval za Karla, vrne bliže nam in se naseli v Celovec. V Celovec bi bil bliže svojim somišljenikom po Kranjskem in bi laže deloval, da bi se vrnil na Kranjsko in sploh v Slovenijo oni zloglasni časi, ko je z brezsrčno korupcijo zastrupljal vse naše javno in gospodarsko delovanje.

Dr. Korošec je podpisal finanjsko uredbo. Klerikalci so po svojih listih in shodih odločno izjavljali, da ne priznajo finančnega zakona in rajši povzročijo krizo. Ali ko se je govorilo v ministrskem svetu o tem zakonu, Korošec ni ugovarjal in je bil finančni zakon soglasno sprejet. Šele ko bi imel Korošec zakon podpisati, se je začel obotavljati. Vendar pa ga je nazadnje rajši podpisal, nego izstopil iz vlade.

Društvene vesti.

Novo pevsko društvo „Zarja“ v Ptujju bo pelo nagrobnice na Vseh svetnikov ob 15. uri popoldne na slovenskem pokopališču v Rogoznici. — Isto društvo bo imelo svoj ustanovni občni zbor v sredo dne 17. novembra 1920 ob 20. uri v Narodnem domu v Ptujju.

Razno.

Mariborska carinarna izdaja tiskovine za izvoz kot priloge voznim listom samo v cirilici in zahteva tudi njih izpolnitev v cirilici. Zoper tako samovoljno postopanje voditelja carinarne odločno protestiramo. Mi hočemo biti v državi popolnoma enakopravni in nočemo trpeti prav nikakega protežiranja ene-ga plemena nad drugim.

Umor. Iz Žetal nam poročajo 21. t. m.: Mlada žena obč. svetovalca in cerkvenega ključarja Jož. Kitaha je ubila svojega priletnega moža, s katerim ni mogla več skupaj živeti. Poročena je bila 8 mesecev. Morilka je bila pred poroko vodilna članica tukajšnje Marijine družbe ter na glasu, da je posebno pobožna. Njen čin je vzbudil med kmečkim ljudstvom veliko senzacijo. Kitahovo so odpeljali v zapore mariborskega sodišča.